

החינוך הטכנולוגי בכפרי הנוער

הפורום הציבורי הינו שותפות פילנתרופית ומקצועית שהוקמה במטרה לקדם באופן משמעותי את כפרי הנוער והפנימיות בישראל. יו"ר ומייסד הפורום הינו מר אבי נאור.

הפורום מקדם מטרותיו באמצעות שלושה מישורי פעילות:

1. השפעה על מדיניות
2. פיתוח משאבים ושותפויות ופיתוח תוכנית לאומית לבוגרי כפרי הנוער והפנימיות
3. פיתוח יכולות מקצועיות בקרב ההנהלות הציבוריות, מנהלי הכפרים וכוח האדם

רקע - כפר נוער חינוך הטכנולוגי בכפרי הנוער

בכפרי הנוער, המפוקחים על ידי משרד החינוך- המינהל לחינוך התיישבותי, מתחנכים כיום כ- 18,000 תלמידים, ב-56 כפרי נוער ברחבי הארץ. בכפרי הנוער מתחנכים ילדים ובני נוער המגיעים מהפריפריה הגיאוגרפית של ישראל, המעוניינים להתפתח אישית בסביבה תומכת, ילדים מרקע של מצוקה משפחתית ולימודית, עולים ובני עולים, ילדים הנמצאים במצבי סיכון. כפרי הנוער מספקים מענה לכלל צורכי החניכים ומאפשרים להם את התפתחותם המיטבית.

כפר הנוער מספק לחניך מענה הוליסטי לכלל צרכיו: (1). ביה"ס- מסגרת חינוכית (2). פנימייה- המהווה את "ביתו של הילד" (3) מרכז העשרה ומרכז טיפולי (4). משק חקלאי (המשק החקלאי קיים במרבית כפרי הנוער).

החינוך הטכנולוגי בכפרי הנוער

החינוך המקצועי¹ נועד להקנות מיומנויות טכניות והכשרה לחיי עבודה – שליטה בכלים ובמכונות, הכרה של חומרים ותכונותיהם, ידע בתהליכי עיבוד וייצור, נוהלי עבודה ועוד. החינוך המקצועי מכשיר את הלומד להיות עובד יעיל בתחום טכני מסוים. לעומת זאת, החינוך הטכנולוגי מכשיר את התלמיד לפעול בסביבות עתירות טכנולוגיה המבוססות על מדע ומשתנות תדיר לפי התקדמותו.

החינוך המקצועי- טכנולוגי חשוב מאין כמותו. הוא הולך ומתפתח במדינות המפותחות ונחשב לכלי להבטחת תעסוקה לנכנסים לשוק העבודה ולפיתוח היכולת של המדינה להתחרות בשוק העבודה הגלובלי. כמו כן, הוא נותן מענה לבעיה הקיימת של מחסור של אלפי עובדים מיומנים במיוחד טכנאים והנדסאים (מכונות, חשמל, עיבוד שבבי ממוחשב, פלסטיקה, עץ, מסגרות ריתוך).

28% מתלמידי החינוך ההתיישבותי לומדים במגמות טכנולוגיות, זאת לצד החינוך החקלאי שחשוב מאד בכפר הנוער.

כפרי הנוער שמים דגש רב על הקניית החינוך המיטבי והאיכותי ביותר לחניכיו, במטרה שאלו ירכשו את הערכים, הכלים, הידע והמיומנויות להשתלבות מוצלחת בתחומי החיים השונים בחברה הישראלית. כפרי נוער רבים, רואים בחינוך טכנולוגי תחום רלוונטי במיוחד למאפיינים הייחודיים של כפרי הנוער וככלי משמעותי בצמצום פערים בחינוך.

דוגמאות לחינוך טכנולוגי בכפרי הנוער:

1. **הדסה נעורים** - מגמת מכונאות רכב (ראה פירוט בעמוד הבא).
2. **כפר הנוער כדורי** - מגמת הנדסת מכונות: מסלול רכב ודיאגנוסטיקה (מחשבים ואלקטרוניקה).
3. **כפרי נוער ימיים** - קציני ים עכו, אורט ימי אשדוד ומבואות ים – בכל שלושת כפרי נוער אלו יש לפחות שתי מגמות טכנולוגיות ימיות. אחת היא מגמת אלקטרוניקה והמגמה השנייה היא מגמת מכונה ועוסקת במכונאות של מנועים ימיים ועוד.
4. תוכנית **"הזנק לתעשייה"** - הוא יוזמה של משרד החינוך שמטרתה לתת מענה לתלמידים שיתקשו לגשת לבגרות מלאה ולכן פותחים בפניהם צוהר לתעשייה ולרכישת מקצוע אזרחי. התוכנית פועלת בכפרי הנוער הבאים: כפר הנוער בן שמן, יוהנה ז'בוטינסקי, רמת הדסה, כנות, ימין אורד.
5. **עתידי רוזאל** - בית ספר טכנולוגי ומסלולי לימוד ייחודיים.
6. תוכנית לפיתוח טכנולוגיות למשק חקלאי מתקדם בכפרי נוער - כפר הנוער הודיות, ויצ"ו ניר העמק.

כפרי נוער עם מגמות רכב:

מגמות רכב: ניר העמק, כדורי, כפר הנוער הדתי, הדסה נעורים, תום חרב לאת, אמית פ"ת וכפר סילבר.
כיתות י"ג וי"ד: הכפר הירוק, כדורי, הדסה נעורים ואמית פ"ת.

כיתות י"ג וי"ד

תלמידים ותלמידות בוגרי מגמות טכנולוגיות מסוימות יכולים להמשיך לימודיהם בתום כיתה י"ב, לכיתה י"ג לשם לימודי תעודה או לימודים לקראת הסמכה כטכנאי. בחלק מהמגמות ניתן להמשיך לכיתה י"ד ולהשלים הסמכה לתואר הנדסאי.

למועמדים לשירות צבאי ניתנת אפשרות לבקש דחייה של השירות הצבאי, כך שבסיום הלימודים התלמידים משתלבים במקצועם בצה"ל, במסגרת העתודה הטכנולוגית. כיום יש כ-5500 תלמידים בכיתות י"ג-י"ד במסגרת עתודה טכנולוגית בפיקוח משרד החינוך.

בשנים האחרונות החלה לפעול במספר רב של בתי ספר תכנית טו"ב: טכנאים ובגרות - המאפשרת לתלמידים מתאימים ללמוד לקראת הסמכה כטכנאי במקביל ללמודים הרגילים לקראת בגרות ולסיים את כיתה י"ב גם עם תואר טכנאי. תלמידים אלה יכולים להמשיך לימודים לתואר הנדסאי (בכיתה י"ד).

י"ג – י"ד בכפרי הנוער: בכפרי הנוער ברחבי הארץ לומדים כ-500 חניכים בכיתות י"ג וי"ד. כפרי הנוער בהם קיים מסלול המשך: ניר העמק, כפר גלים, מבואות ים, כדורי, מוסינזון, הדסה נעורים, תום חרב לאת, אמית פ"ת, רמת הדסה, יוענה ז'בוטינסקי, ואורט ימי אשדוד, הכפר הירוק, רמות ים, כ"ג יורדי הסירה, ישיבה תיכונית חיספין.
דוגמאות:

- כדורי - שתי"פ משמעותי ומוצלח עם חיל החימוש, 80% מהחניכים מגיעים מהפנימיות ולצד הלימוד המקצועי יש מסלול להשלמת בגרות.
- חיספין - התמחות בתחום הנדסה. בוגרי חיספין מהווים את הבסיס למערך של חיל האוויר, 80% מגיעים מכפרי הנוער והפנימיות.

הפורום הציבורי מאמין כי:

- כפרי הנוער מהווים קרקע פורייה להתפתחות והרחבת החינוך הטכנולוגי בישראל. לחינוך הטכנולוגי ערך נוסף משמעותי: הוא מאפשר לחניך לפתח את כישוריו, ומעניק הזדמנות לאופק תעסוקתי. כמו כן, החינוך הטכנולוגי מהווה ביטוי לתרומה משמעותית לחברה, שיוויון הזדמנויות וביכולתו לצמצם את הפערים החברתיים. **שיתוף פעולה לקידום הנושא בין מגזרי, בין ממשלת ישראל, המגזר העסקי והחברה האזרחית יוכל להוביל לשינוי ברמה הלאומית.**
- החינוך הטכנולוגי יכול לתת מענה לנוער בסיכון ולתופעת הנשירה).² יש להבחין בין נשירה גלויה וסמויה: **נשירה גלויה** - מתאר מצב של ניתוק פיסי של הנערה/ה ממערכת החינוך המיועדת לבני גילם (תלמידים שאינם רשומים במערכת החינוך).³ לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2012. מתוך התלמידים בחינוך העברי נשרו מהלימודים - 17,560 (1.7%).
- **נשירה סמויה** - מתארת אוכלוסייה שנעדרת פעמים תכופות ממערכת החינוך/ שנוכחת בכיתה בצורה פאסיבית ואינה חווה תהליך של למידה משמעותית. כיום הערכות הן כי כ- 30% מכלל הילדים ובני הנוער הם בעלי מאפיין אחד / יותר ממאפייני הנשירה הסמויה. כמו כן אגף שח"ר קיימת הערכה כי כיום יש כ- 150,000 תלמידים נוספים בדרגות סיכון נשירה שונות שאינם מטופלים על ידי קב"סים.
- **תופעת הנשירה טומנת בחובה סכנת התדרדרות ממשית עבור הנושר והשלכותיה על עתידו ארוכות טווח.** תלמידים אשר מתקשים למצות את כישוריהם במסגרת הלימודים העיוניים, או כאלו המוגדרים כ"נושרים" יכולים לפנות לחינוך הטכנולוגי העשיר והמגוון וכך תינתן להם ההזדמנות לפתח את כישוריהם וידיעותיהם ולהתפתח מבחינה מקצועית. הפניית תלמידים אלו לחינוך הטכנולוגי יכולה לסייע בצמצום תופעת הנשירה.
- **יש להעצים את הקשר בין בתי הספר הטכנולוגיים לצה"ל:** הכשרות לפני שירות, במהלך ולקראת שחרור, ירידי תעסוקה, פעילות בנושא תדמית החינוך הטכנולוגי ועבודה בתעשייה. השירות הצבאי וההתמקצעות במהלכו יכולים לסייע בעיצוב עתידו עתידו של הבוגר/ת.
- **יש לפעול למיתוג חיובי של החינוך הטכנולוגי בישראל** תוך יצירת סביבה הטרונגית לתלמידים. לימודים המיועדים רק ל"ילדים ובני נוער ממצב סוציו-אקונומי נמוך" עלולים למתג את החינוך הטכנולוגי באור שלילי.
- **יש לקדם שיתופי פעולה בין בתי ספר טכנולוגיים ומקצועיים למגזר העסקי והמשק הישראלי.** הדבר יאפשר המשך אופק תעסוקתי והכשרה לתלמידים.

אתגרים

- מחסור בציוד טכנולוגי מתקדם.
- יש לפתח תוכנית שמעצימה ומחזקת את המסלולים הקיימים.
- כוח אדם - יש ליזום תוכנית עידוד לגיוס כוח אדם איכותי, ומורים שיגיעו מהתעשייה.
- הרחבת יג"ד - לכלל כפרי הנוער.
- בניית מערך מגוון של מגמות מקצועיות וטכנולוגיות.
- חיזוק הקשר עם מערכות צה"ל - רוב הצעירים שמגיעים לצבא במסלול מקצועי, מסיימים שירות טוב, משמעותי עם כלים לעתיד.

